

С. В. Лесик

Лохвицький район

ЛОХВИЦЬКИЙ РАЙОН – район, що знаходиться у північній частині Полтавської області. Межує з Гадяц., Миргород., Лубен. і Чорнухин. р-нами Полтав. обл., Варвин. р-ном Черніг. обл. та Ромен. і Липоводолин. р-нами Сум. обл. Утвор. 1923 у складі Ромен. округи Полтав. губ.; був виділений з Лохвиц., Лучан., Пісків. і Яхниц. волостей Лохвиц. пов. У 1920-х рр. жит. брали участь в антибільшов. повстаннях, зокрема під керівництвом отамана [Гонти](#) (справж. В. Гресь). Під час голодомору 1932–33 померло бл. 1/3 населення. Жит. зазнали сталін. репресій. Від 1932 – у складі Харків., від 1937 – Полтав. обл. Від вересня 1941 до вересня 1943 – під нім.-фашист. окупацією. 20 вересня 1941 в урочищі Шумейкове побл. с. Дрюківщина під час виходу з оточення блоковано ворогом і розгромлено в нерів. бою групу рад. військ, у складі якої були штаб і Військ. рада Пд.-Зх. фронту на чолі з генерал-полковником, Героєм Рад. Союзу [М. Кирпоносом](#). За 2 р. окупації Лохвиц. і Сенчан. р-нів нацисти розстріляли 768 жит. і понад 100 рад. підпільників. У понад 60-ти брат. могилах похов. бл. 1,5 тис. рад. воїнів. На фронтах 2-ї світової війни воювало 15 540 лохвичан, з них 7757 загинуло. 1962 до Л. р. приєднано Чорнухин. (1966 відновлено) і Сенчан. р-ни (обидва створ. 1923). Площа 1,3 тис. км². За переписом 2001, насел. становило 51 440 осіб (складає 87,8 % до 1989), станом на січень 2015 – 43,7 тис. осіб (переважно українці). У складі Л. р. – міста [Лохвиця](#) та Заводське (до 2016 – Червонозаводське), 79 сільс. насел. пунктів. Лежить у межах *Полтавської рівнини*. Поверхня – низовинна пологохвиляста лесова рівнина, розчленована прохід. долинами, балками та ярами. Розвідано поклади природ. газу та нафти (частини [Глинсько-Розбишівського нафтогазоконденсатного родовища](#), *Мехедівсько-Голотівщинського газоконденсатного родовища*, *Скоробагатьківське нафтогазоконденсатне родовище*, *Яблунівське нафтогазоконденсатне родовище*, Жабків., Рудівсько-Завод. і Свиридів. нафтогазоконденсатні родовища), торфу, глини, піску. Заг. довж. річк. мережі Лохвиччини понад 240 км. З Пн. на Пд. р-н перетинає р. Сула (бас. [Дніпра](#)), побл. райцентру в неї впадає Лохвиця (бере початок на тер. Чорнухин. р-ну; побл. с. Яхники вливається мала р. Глинка), побл. с. Пісочки – Артополот (бере початок на тер. Ромен. р-ну), побл. с. Бодаква – однойм. річка (бере початок побл. с. Нижня Бодаківка), побл. с. Яблунівка знаходяться витoki її притоки *Сулиці* (впадає на тер. Лубен. р-ну). Створ. 148 штуч. водоймищ. Ґрунти переважно чорноземні – типові малогумусні (61,4 %) та опідзолені (20,3 %), є торфоболотні, лучні. У лісах (13 465 га) здебільшого зростають дуби

(51 %) та сосни (20 %). Об'єкти природно-заповід. фонду: заг.-держ. значення – заказники *Середньосульський* (гідрол.; створ. 1996 на базі 3-х заказників: заг.-держ. значення – Гиряві Ісківці, місц. значення – Малярківщина, Рангове; 2243 га; pobl. сіл Гиряві Ісківці, Лука, Млини) і *Христанівський* (ландшафт., 2009, 1750,2 га, pobl. сіл Бодаква та Христанівка); місц. значення – пам'ятки природи Урочище Шумейкове (1969, 17 га, с. Дрюківщина), Дуб черешчатий (1970, Яхників. лікарня), заказники Балка Поповиця (50,4 га, між селами Жабки та Бербениці; усі – ботан.), Урочище Крупське (ліс., 94,8 га, pobl. сіл Свиридівка та Яшники), Романиха (12,1 га, с. Романиха; усі – 2005), Панський маєток (62 га, pobl. с. Свиридівка; обидва – ландшафтні), Артополот (гідрол., 507,4 га, між селами Піски, Пісочки та Гаєвщина; обидва – 2007). У Заводському до 2008 працював [Лохвицький спиртовий комбінат](#), до 2013 – [Лохвицький цукровий комбінат](#). Пл. с.-г. угідь 100 256 га, з них орних земель – 79 464 га. У структурі с.-г. виробництва обсяги рослинництва становлять 77,7 % (осн. культури: озима пшениця, кукурудза, гречка, соняшник, цукр. буряки, картопля), тваринництва – 22,3 % (виращування великої рогатої худоби, свилярство). Працюють 29 с.-г. підприємств і 68 фермер. госп-в. Транспортна мережа заг. користування: 40 км залізнич. колій (станції: Юсківці, Сула, Лохвиця, Сенча) і 419 км автомоб. шляхів. У Л. р. – мед. училище, ПТУ № 27 (обидва – Лохвиця), технол. технікум Полтав. аграр. академії (Заводське), 28 заг.-осв. і 19 дошкіль. закладів; [Лохвицький краєзнавчий музей ім. Г. Скороди](#), Харківец. літ.-мемор. нар. музей А. Тесленка, рай., 2 міських (Заводське), 19 сільс. Будинків культури, 25 сільс. клубів, рай. для дорослих і дітей, 2 міські та 32 сільс. б-ки, 2 дит. муз. школи, 2 школи естет. виховання; центр. рай. лікарня, 17 амбулаторій, 30 фельдшер.- акушер. пунктів. Виходять газети [«Зоря»](#) (рай.; від 1903) і «Лохвицький край» (засн. 2008 фермер. госп-вом «Щурове», наклад 2 тис. прим.). Звання «народний» присвоєно хору «Явір», духовому оркестру, хореогр. колективу «Пролісок» Завод. міського Будинку культури № 1, фольклор. ансамблю «Веселий вулик», хореогр. колективу «Веселка» Будинку культури Лохвиц. спирт. комбінату, хору-ланці «Журавка» Гиряво-Ісковец. сільс. Будинку культури, фольклор. ансамблю «Лучанські барви» Лучан. сільс. Будинку культури, хору «Співуче джерело» Сенчан. сільс. Будинку культури, фольклор. ансамблю «Надвечір'я» Токарів. сільс. Будинку культури, вокал. ансамблю «Чарівниці» Яшниц. сільс. клубу, фольклор. колективу «Берегиня» Яшниц. сільс. Будинку культури. На тер. Л. р. виявлено низку пам'яток археології різних істор. епох, зокрема кургани pobl. сіл Пестичевське, Свиридівка (урочище Червоні Могили), Червона Слобідка, Юсківці, городища pobl. сіл Бербениці (урочище Вали), Бодаква (урочища Козача Гора, Панське), Гаївщина (урочище Горошків Ліс), Свиридівка (урочище Дитинець), Сенча (урочище Самсонів Острів), слов'ян. поселення і т. зв. лохвиц. могильник 5–7 ст. у Заводському, земляне укріплення Сиверинів вал pobl. с. Васильки (урочище Баюри). У селах Безсали, Бербениці, Білогорілка, Бодаква, Брисі (нині у межах Заводського), Венслави, Гаївщина, Жабки, Западинці, Лука, Лучка, Млини, Нижня Будаківка, Нове, Піски, Пісочки, Риги, Сенча, Старий Хутір, Степуки, Токарі, Христанівка, Яблунівка збереглися будинки земських шкіл, споруджених 1909–14 у яскраво вираженому

нац. архіт. стилі за проектом О. Сластьона, у с. Свиридівка – садиба поміщика Терешкевича, у с. Харківці – церк.-вчител. школа (нині заг.-осв. школа), у якій навч. письменники [О. Коломієць](#), А. Тесленко, поет П. Савченко, основоположник гомеопатії в Україні Д. Попов та ін. Встановлено меморіал на місці загибелі штабу та Військ. ради Пд.-Зх. фронту в урочищі Шумейкове побл. с. Дрюківщина (1976, скульптори А. Білостоцький, В. Вінайкін, арх. К. Сидоров, Т. Довженко), пам'ятники письменнику О. Коломійцю у с. Харківці (1995, скульптор В. Чепелик, арх. М. Кислий), заст. нар. комісара землеробства УРСР С. Луценку у с. Жабки (1967, скульптор Г. Шумлянський), погруддя Т. Шевченка у с. Васильки (1967), письменника А. Тесленка у с. Харківці (1982, скульптор В. Білоус), генерал-полковника, Героя Рад. Союзу М. Кирпоноса у с. Ісківці (1966, скульптор І. Кавалерідзе), льотчика, Героя Рад. Союзу В. Чкалова у с. Бербениці (1967, скульптор М. Овсянникова). Серед видат. уродженців – брати математики 19 ст. Амос і Микита Дяченки (с. Яшники), геолог 19 ст. Н. Борисяк (с. Риги), винахідник трамвая на електр. тязі Ф. Піроцький (с. Сенча); фахівець у галузі приклад. математики та інформатики, академік НАНУ [В. Дейнека](#) (с. Бодаква), основоположник гомеопатії в Україні Д. Попов (с. Яблунівка), економіст, педагог, дійс. чл. НАПНУ І. Прокопенко (с. Васильки), ботанік [І. Амелін](#) (с. Сенча), брати лікар-хірург [Борис](#) (с. Безсали) та політ. діяч і публіцист, дипломат [Дмитро](#) (с. Бодаква) Андрієвські, зоотехнік [П. Божко](#) (с. Харківці), природознавець, генетик [Д. Голда](#) (с. Яхники), хімік [Д. Грицан](#) (с. Шмиглі), конструктор військ. техніки [М. Кісенко](#) (с. Яблунівка), правознавці С. Мірошніченко (с. Млини), О. Панченко (с. Сокириха), фізики А. Павленко (с. Яхники), А. Прохорович (с. Лука), фахівець у галузі будівництва Г. Петренко (с. Яхники), генеалог В. Сенютович-Бережний (с. Токарі), історик, перекладач І. Черніков (с. Піски); письменники О. Коломієць, А. Тесленко (обидва – с. Харківці), М. Матяш (с. Ісківці), Н. Розін (с. Сенча), В. Ярошенко (с. Яхники), брати поети Павло та Яків Савченки (с. Жабки); письменник, актор, нар. арт. України [Г. Булах](#) (с. Піски), педагог, видавець [Я. Ємець](#) (с. Безсали), поетеса, бандуристка [Х. Литвиненко](#) (с. Христанівка), фольклорист і етнограф В. Милорадович (с. Токарі); живописці [І. Беліч](#) (с. Гиряві Ісківці), [О. Гармаш](#) (с. Бербениці), живописець, майстер худож. кераміки [П. Кононенко](#) (с. Ісківці), майстриня худож. розпису на склі, засл. майстер нар. творчості України А. Рак (с. Васильки), майстриня гончар. мистецтва С. Сорока (с. Безсали); актриси нар. арт. України С. Харабет (с. Сенча), засл. арт. України Н. Шинкарук (с. Нова Будаківка), хор. диригент, засл. арт. Респ. [Н. Городовенко](#) (с. Венслави), баяніст, засл. арт. УРСР І. Налізко (с. Ромоданівка), співак (баритон), засл. арт. УРСР М. Шостак (с. Яхники); учасниця дисидент. руху [Л. Гук](#) (с. Сенча), дипломат І. Кулеба (с. Погарщина); Герої Рад. Союзу [В. Бондаренко](#) (с. Бодаква), [О. Дерев'янка](#) (с. Лука), [М. Дронов](#) (с. Гамаліївка), [І. Лета](#) (с. Жабки), М. Матвієнко, Є. Усенко, В. Шульга (усі – с. Піски), О. Мироненко, Г. Сердюк, Д. Шингірій (усі – с. Яхники). У довоєн. час у с. Вишеньки мешкав Герой Радянського Союзу [П. Єрмак](#).

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Лохвицькій історическій сборникъ. К., 1906;
2. 2012;
3. Бровар Д. Героїзм і катастрофа. Лохвиця, 1966;
4. Панченко О. Полтавщина: Лохвицький край. Гадяч, 2004;
5. Його ж. Мала енциклопедія Лохвиччини. Мій рідний край на тлі української історії в персоналіях. Гадяч, 2008;
6. Яровий І. Роки над прірвою. Кр., 2014.

Бібліографічний опис:

Лохвицький район / С. В. Лесик // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-56548>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).